

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження **Кравець Юлії Олегівни** ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія, на підставі прилюдного захисту дисертації «**Формування соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку**».

«05» вересня 2024 року.

Кравець Юлія Олегівна, 1997 року народження, громадянка України. Освіта вища: у 2020 році закінчила Одеський національний медичний університет, за спеціальністю: лікувальна справа. У 2022 році закінчила Державний заклад «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського» та отримала диплом магістра з відзнакою за спеціальністю Спеціальна освіта (спеціалізація – Логопедія).

У вересні 2024 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 053 Психологія.

Дисертацію виконано у відділі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник: Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Здобувачка має 11 наукових праць, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях України, 3 тез апробаційного характеру, 1 в інших виданнях.

1. Prokhorenko, L., Sokolova, H., Forostian, O., Kravets, Y., & Horbatiuk, O. (2022). Typology of competence characteristics of pupils with intellectual disabilities. *Amazonia Investiga*, 11(55), 172-181.
2. Соколова Г. Б., Кравець Ю. О. Деякі аспекти соціально-психологічної компетентності як умови залучення підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку до соціального простору. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2022. Вип. 1. С. 140–143.
3. Соколова Г. Б., Кравець Ю. О. Особливості соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2022. Вип. 2. С. 81–85.
4. Кравець Ю. О. Структура феноменального поля соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку. *Габітус*. 2022. №36. С.87–91.

5. Кравець Ю. О. Особливості самосприйняття підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку як основи соціально-психологічної компетентності. *Габітус*. 2022. №41. С.151–154.
6. Соколова Г. Б., Кравець Ю. О. Вивчення індивідуальної соціальної ситуації розвитку підлітків з порушеннями інтелекту як основи соціально-психологічної компетентності. *Перспективи та інновації науки*. Серія: Психологія. 2023. Вип. 8 (26). С. 470–482.
7. Соколова Г. Б., Кравець Ю. О. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами: організаційні і методичні аспекти. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови* : науково-методичний збірник. Київ, 2023. Випуск 23. С. 178-195.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Омельченко Ірина Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна без зауважень.

Чеботарьова Олена Валентинівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. На нашу думку, у першому розділі необхідно було більше дати аналізу вітчизняної практики забезпечення психологічного супроводу старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку у спеціальних закладах загальної середньої освіти в контексті розвитку їхньої соціально-психологічної компетентності, що в свою чергу посилює б актуальність теми даного дослідження.

2. На наш погляд, до третього розділу окремим параграфом необхідно було включити умови формування соціально-психологічної компетентності у підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку, що сприяло б комплексному навчально-методичному забезпеченню реалізації корекційної програми.

3. Вважаємо за доцільне висловити побажання розробити методичні рекомендації для практичних психологів спеціальних закладів загальної середньої освіти та закладів з інклюзивним навчанням, які забезпечують психологічний супровід та здійснюють формування соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку.

Проте, зазначені зауваження та рекомендації ні в якому разі не применшують наукову цінність отриманих результатів дослідження, а лише вказує на його оригінальність, широту та можливі перспективи.

Бабяк Ольга Олексіївна, кандидат психологічних наук, старший дослідник, завідувач відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з

особливими потребами, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У 2 розділі у підрозділі 2.1. здобувачка наводить дані щодо рівнів довіри до світу та інших людей в групах підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку та зі збереженим інтелектом. На думку авторки, на відміну від підлітків з порушеннями інтелекту, діти зі збереженим інтелектом демонструють більш рівномірну картину ставлення до світу, в якій домінує середній рівень довіри до світу та інших людей. Таке твердження потребує уточнення та розлогії авторської позиції.

2. Розглядаючи особливості комунікативного компоненту в структурі соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку здобувачка вводить поняття соціальної «включеності» та «виключеності». Підкреслюючи важливість використання нової наукової термінології, вважаємо за доцільне відмітити, що поняття соціальної «включеності» та «виключеності» необхідно наповнити психологічним змістом більш детально.

3. У дисертаційному дослідженні зустрічаються стилістичні і граматичні огріхи, орфографічні неточності, технічні вади тощо.

Проте висловлені зауваження та пропозиції не впливають на загальну високу оцінку дисертацій, яка є зразком ретельного, змістового і добре проведеного дослідження. Слід наголосити на самостійності дослідження, авторському формулюванні теоретичних засад роботи, оригінальності та винахідливості у розробленні поставлених завдань.

Руденко Лілія Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної психології та медицини факультету спеціальної та інклюзивної освіти, Український державний університет імені М.П. Драгоманова.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Досліджуючи соціально-психологічну компетентність, автор обирає підлітковий вік, на нашу думку, потребує додаткового пояснення, чому дисертантка обирає цілісний період, а не окремі етапи розвитку особистості в пубертаті.

2. У ряді випадків (це стосується як окремих підрозділів, так і 2 та 3-го розділів роботи) висновки оформлені не як стисла констатація виявленої закономірності і встановленого факту, а як повідомлення про певний етап виконаної роботи. Необхідно більш детально обґрунтовувати об'єктивність виявлення тенденцій та результатів дослідження.

3. Позитивно оцінюючи прагнення автора здійснити ґрунтовний аналіз особливостей соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку, зауважимо, що додаткового пояснення потребує, чому саме чотирифакторну модель соціально-психологічної компетентності підлітків з порушенням інтелекту авторка вважає оптимальною.

4. Є зауваження до якості літературного редагування тексту дисертації, оскільки у ньому простежуються стилістичні, граматичні, технічні та друкарські огріхи.

Висловлені рекомендації та зауваження слід розглядати як побажання для подальших досліджень. Вони не перешкоджають загальному висновку про те, що дисертаційне дослідження Кравець Юлії Олегівни «Формування соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку» є завершеною самостійною науковою працею, присвяченою одній з найважливіших проблем спеціальної психології.

Гончарук Наталія Миколаївна, доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та практичної психології факультету спеціальної освіти, психології та соціальної педагогіки, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Вважаємо, що робота була би більш чітко структурованою та впорядкованою, якби у змісті дисертаційного дослідження більш точними були б як назви окремих розділів так і підрозділів. Так, назва розділу 1 «Теоретичні основи соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку» не повною мірою відображує зміст проаналізованих у ньому праць, оскільки у цьому розділі автором приділяється увага не лише працям спеціального психолого-педагогічного характеру, а й загальним психологічним дослідженням. Необхідно більш детально обґрунтовувати об'єктивність виявлення тенденцій і результатів дослідження.

2. Досліджуючи психологічні особливості соціально-психологічної компетентності підлітків із порушеннями інтелектуального розвитку авторка обирає підлітковий вік. Це потребує більш детального пояснення, оскільки, на нашу думку, формування соціальної компетентності має розпочинатись із самих витоків шкільної освіти – початкових класів, що пов'язано із неодноразовими проблемами соціальної дезадаптації дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, випадками деструктивних міжособистісних взаємин (булінгу, ізоляваності у колективі однолітків) тощо.

3. Дисертанткою виділено п'ять основних комунікативних характеристик соціально-психологічної компетентності підлітків з порушенням інтелекту (емоційно – мовленнєві особливості партнерів зі спілкування; здатність до соціальної перцепції партнерів зі спілкування; ставлення (звертання) підлітків один до одного; ступінь розвиненості соціально-організаційних компетенцій в процесі взаємодії; вплив на виникнення комунікативних труднощів інтенсивності взаємодії, кількості партнерів зі спілкування). Отже, вибір саме цих, а не інших комунікативних характеристик соціально-психологічної компетентності підлітків з порушенням інтелекту потребує додаткового роз'яснення.

Водночас, висловлені зауваження та побажання є дискусійними і не заперечують загальної високої оцінки науково-фахового рівня дисертації, що кваліфікується нами як ґрунтовне та цілісне експериментальне дослідження

формування соціально-психологічної компетентності підлітків із порушеннями інтелектуального розвитку.

Результати відкритого голосування:

- «За» 5 членів ради;
- «Проти» – немає,
- «Утримались» – немає.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:

1. Дисертація **Кравець Юлії Олегівни** на тему: «**Формування соціально-психологічної компетентності підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку**» зі спеціальності, що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

2. Присудити **Кравець Юлії Олегівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує **Кравець Юлії Олегівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор психологічних наук, професор

Григорина ОМЕЛЬЧЕНКО